

Til Justis- og beredskapsdepartementet

Hamar, 10.12.2024

Vår ref.: 509.212/KF/2024/62

Innspill til forslag til ny digitalsikkerhetsforskrift

Norsk Vann* viser til høringsbrev «Forslag til forskrift til digitalsikkerhetsloven (digitalsikkerhetsforskriften)», saksnummer 24/3567.

Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen, og har en samarbeidsavtale med KS. Følgelig vil denne uttalelsen omhandle vann- og avløpstjenester. For andre forhold knyttet til kommunene vises det til høringsuttalelse fra KS.

Norsk Vann foreslår at Helse- og KommuneCERT blir responsmiljø for vannforsyningssystemene, i et tett og forpliktende samarbeid med InfraCERT. Sammen vil disse miljøene kunne ivareta den nødvendige helheten og samtidig ha spisskompetanse på OT.

Det er hensiktsmessig og naturlig at varsling etter digitalsikkerhetsforskriften §17, for vannforsyningssystemer, går til Helse- og KommuneCERT.

Varsling av hendelser som berører leveransesikkerhet og kvalitet på drikkevannet, skal varsles Mattilsynet på ordinær måte etter kravene i drikkevannsforskriften

Terskelverdi vannforsyning

I drikkevannsforskriften §3, bokstav k er vannforsyningssystemer definert som følger;

k. vannforsyningssystem: system som ikke er enkeltvannforsyning, og som består av ett eller flere av følgende elementer: vanntilsigsområde, råvannskilde, vannbehandlingsanlegg og distribusjonssystem. Vanntilsigsområdet eller råvannskilden utgjør alene ikke et vannforsyningssystem.

Det er foreslått en terskelverdi for vannforsyningssystemer på minst 2000 m³ pr. døgn. Dette tilsvarer ca 10 000 personer ved 200 liter/person og døgn. For enkelte vannverk som leverer til en storforbruker, for eksempel et settefiskanlegg eller tilsvarende, hvor denne virksomheten oppleves som lite samfunnskritisk, bør det vurderes mulighet for å gi unntak for terskelverdien. Antall personer forsynt vil i et slikt tilfelle kunne være langt under 10 000. Følgelig bør det også åpnes for at vannverk som produserer mer enn 2000 m³ døgn, kan unntas fra kravene i forskriften. Et slikt unntak gis av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), på tilsvarende måte som at HOD gis anledning til å utpeke enkeltvirksomheter under terskelverdien som loven skal gjelde helt eller delvis for.

Norsk Vann støtter bruk av en terskelverdi og nivået på denne. Det er viktig å merke seg at vannforsyningssystemene som kommer under terskelverdien fortsatt vil være omfattet av drikkevannsforskriften. Drikkevannsforskriften setter krav til digital sikkerhet (§10), interkontrollsystemer, farekartlegging og farehåndtering, og beredskapsplaner. Hvis vannforsyningssystemet leverer vann til en samfunnskritisk virksomhet, vil HOD kunne gjøre egne vurderinger knyttet til dette. Følgelig anses bruk av terskelverdi som en god måte å avpasse virkeområdet til digitalsikkerhetsforskriften til det som er hensiktsmessig.

Norsk Vann BA

Vangsvegen 143, NO-2321 Hamar Telefon: +47 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
Internett: www.norsk vann.no Organisasjonsnummer: NO 986 273 026 MVA Bankgirokonto: 7162 05 19876

Hensiktsmessig varsling

Vannforsyning og håndtering av avløpsvann er basert på kontroll av store prosessanlegg og et omfattende ledningsnett. Til dette benyttes operativ teknologi (OT), også kalt scada systemer eller driftskontrollsystemer. Tilsvarende systemer benyttes i kraftsektoren og i industri. Operativ teknologi (OT) styrer utstyr, informasjonsteknologi (IT) kontrollerer data.

IT fokuserer nærmere bestemt på å sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet av data. Tradisjonelt har ikke OT-cybersikkerhet vært nødvendig i samme grad fordi OT-systemer ikke har vært koblet til internett. Dette er under rask endring og setter større krav til sikkerhet for driftskontrollsystemene (OT) for prosessanlegg og ledningsnettet. Dermed stilles det stadig økende krav til kompetanse for å sikre driftssystemene.

Kompetanse på OT og sikkerhet knyttet til slike systemer, er forskjellig fra IT-systemer. Følgelig må kommunene og vannforsyningssystemene ha tilgang til eget personell som har slik kompetanse.

En svakhet i en komponent i et OT-system kan bli avdekket for eksempel i Australia. Kunnskapen om denne svakheten må nå alle norske brukere av den samme komponenten innen svakheten blir utnyttet av en trusselaktør. For å sikre dette er det opprettet et system av CERTer som skal varsle. Flere vannverk i Norge er tilknyttet InfraCERT som har denne oppgaven for flere infrastrukturektorer. InfraCERT samarbeider med KommuneCERT for å koordinere sine aktiviteter mot kommunene og vann- og avløpssektoren.

Varsling av hendelser innen vannforsyning vil følgelig ha to hensikter;

1. Dele informasjon om sårbarheter slik at andre brukere av samme komponent/system kan lukke disse sårbarhetene før de utnyttes
2. Varsle Mattilsynet som tilsynsmyndighet om hendelser som kan påvirke leveringssikkerhet og vannkvalitet.

Varsling av Mattilsynet og kommunelege er regulert i drikkevannsforskriften, og er således en plikt som vannforsyningssystemene forholder seg til for alle mulige typer hendelser som kan påvirke leveringssikkerheten og kvalitet.

Det vil ikke nødvendigvis være sammenfall mellom punkt 1 og 2 ovenfor. Sårbarheter som avdekkes ved en digital hendelse vil ikke nødvendigvis påvirke driften av vannforsyningssystemene, siden det er bygget inn mange barrierer og redundans i systemene. Videre har ikke Mattilsynet nødvendig kompetanse eller systemer til å ivareta informasjonshåndtering og deling av informasjon etter punkt 1. Dette er spesialkompetanse som i dag ivaretas av CERTene.

Ut fra dette må varsling av hendelser innen digital sikkerhet i OT-systemer varsles til en enhet som har kompetanse og forståelse for OT, og har evnen til å vurdere, håndtere og videredistribuere informasjonen på sikkert vis. Denne enheten må også formidle informasjon som innhentes fra andre CERTer ut til kommunene/vannforsyningssystemene på en svært rask og presis måte, slik at sårbarheter kan lukkes før de blir utnyttet. Videre vil det kunne være andre infrastrukturbransjer som benytter samme komponenter. Disse må også varsles raskt. Et av målene med NIS direktivet er å ivareta rask respons og styrking av motstandsdyktighet mot hendelser. Følgelig må det etableres hensiktsmessige rutiner som ivaretar formålet med NIS.

I dag er det etablert to CERTer som i samspill kan ivareta dette, InfraCERT og Helse- og KommuneCERT. Helse- og KommuneCERT må ha kompetanse på OT og forståelse for at kommunene er ansvarlig for å drifte slik systemer på et samfunnskritisk område. Hvis de ikke har denne forståelsen, vil de ikke kunne støtte kommunene og se helheten i trusselbildet. InfraCERT har denne kompetansen. Imidlertid har ikke InfraCERT ansvar for kommunenes helhetlige IT-system. Erfaringer fra Østre-Toten hendelsen viser at en svikt i IT-systemet også kan ha svært stor påvirkning på drift av vannforsyning og kommunal infrastruktur.

Norsk Vann foreslår følgelig at Helse- og KommuneCERT blir responsmiljø for vannforsyningssystemene, i et tett og forpliktende samarbeid med InfraCERT. Sammen vil disse miljøene kunne ivareta den nødvendige helheten og samtidig ha spisskompetanse på OT.

Utfra begrunnelsen ovenfor vil det også være hensiktsmessig og naturlig at varsling etter digitaliseringsforskriften §17, for vannforsyningssystemer, går direkte til Helse- og KommuneCERT.

Varsling av hendelser som berører leveransesikkerhet og kvalitet på drikkevannet, skal varsles Mattilsynet på ordinær måte etter kravene i drikkevannsforskriften.

HOD bør vurdere om det skal være obligatorisk for kommunene å være medlem i Helse- og KommuneCERT. NIS 2 vil forsterke varslingsplikten, og det er fornuftig allerede nå å etablere gode rutiner og systemer for å ivareta dette. Også de få private vannforsyningssystemene over terskelverdien må kunne bli medlem for å sikre gode rutiner for varsling og informasjonsflyt.

Når NIS 2 tas inn i norsk lovverk, vil også avløpsanlegg få et plikt om varsling. Tilsynsmyndighet for disse vil (trolig) være statsforvalter. Hvis tilsynsmyndighet skal være mottaker av varsling, vil i så fall samme avdeling i kommunen få ulike varslingsrutiner å forholde seg til for hendelser i sine digitale systemer innen vann og avløp. Dette er uhenksom, siden det i mange kommuner vil være de samme personer og systemer som er involvert. Videre vil de samme hensyn som er påpekt over for vannforsyningsområdet også gjelde på avløpsområdet. Følgelig anbefales det sterkt at Helse- og KommuneCERT også blir sektorvis responsmiljø for avløpsområdet og mottar varslinger.

Helhetlig sikring

I § 8. Risikohåndtering settes det krav til «organisatoriske, teknologiske, fysiske og personellmessige sikkerhetstiltak for å redusere risiko og opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå.»

Vannbransjen har over lengre tid arbeidet med en slik helhetlig sikring. Norsk Vann har utarbeidet en rekke veiledere på området. Det som nå fremstår som et område hvor det ikke er tilstrekkelige virkemidler, er personellmessige sikkerhetstiltak. Med ett unntak er ikke vannforsyningssystemene pr i dag omfattet av sikkerhetsloven. Imidlertid åpner Matlovens §8, 3. og 4. ledd for krav om autorisasjon og mulighet for å innhente politiattest mv. HOD er i ferd med å igangsette utarbeidelse av en forskrift til Matloven §8. Oss bekjent gjøres ikke noe tilsvarende arbeid på avløpsområdet.

NIS 2 omfatter avløp og setter krav til helhetlig sikring, inkludert personellsikkerhet. Utfra dette vil det være behov for et styrket regelverk innen personellsikkerhet på avløpsområdet, for å sikre eiere av avløpsanlegg nødvendig virkemidler utover hva arbeidsgivers styringsrett gir.

Vi ønsker departementet lykke til i arbeidet, og står til disposisjon dersom ytterligere informasjon ønskes.

Med hilsen
Norsk Vann BA

Ragnhild Aalstad
Direktør

Kjetil Furuberg
Avdelingsleder

*Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide vann- og avløpselskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 320 kommuner med ca. 96 % av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer. Norsk Vann har en samarbeidsavtale med KS.